

Дещо задарма

Роберт Шеклі

Він ніби почув чийсь голос. А може, це йому просто примарилося? Намагаючись згадати цей момент пізніше, Джо Колінз знав лише, що тоді він лежав на ліжку, надто втомлений, щоб зняти з ковдри ноги в наскрізь промоклих черевиках. Він вдивлявся в павутину тріщин на брудній жовтій стелі, спостерігаючи, як крізь тріщини повільно й сумно, крапля по краплі просочується вода.

Очевидно, саме тоді це й сталося. Йому здалося, наче біля його ліжка виблискує щось металеве. Він підвівся і сів. На підлозі стояла машина, хоча раніше її там не було.

У цей перший момент здивування йому здалося, ніби він чує десь далеко незнайомий голос, що промовляє: "Ну от! Ось воно!"

Стосовно голосу він не був певен, але машина справді була.

Колінз став на коліна, щоб її оглянути. Машина мала форму куба — близько метра в довжину, ширину та висоту — й неголосно гуділа. Її сіра шорстка поверхня була абсолютно однаковою з усіх боків, лише на одній зі сторін у кутку була червона кнопка, а в центрі — бронзова пластина. На пластині було викарбувано: "УТИЛІЗАТОР КЛАСУ А, СЕРІЯ АА-1256432", а нижче — "УВАГА! ЦЮ МАШИНУ МОЖНА ВИКОРИСТОВУВАТИ ЛИШЕ ДЛЯ КЛАСУ А!".

Більше нічого.

Ніяких циферблатів, важелів, вимикачів — словом, ніяких органів управління, що їх? на думку Колінза, повинна мати кожна машина.

Лише бронзова пластина, червона кнопка й гудіння.

— Звідки ти взялася? — запитав Колінз. Утилізатор класу А продовжував гудіти. Колінз,

власне кажучи, і не чекав на відповідь. Сидячи на краю ліжка, він уважно розглядав Утилізатор.

Виникало природне питання: що з ним робити?

Колінз обережно торкнувся червоної кнопки, ясно усвідомлюючи, що в нього немає жодного досвіду поводження з машинами, які виникають нізвідки. Що станеться, якщо натиснути кнопку? Провалиться підлога? Чи маленькі зелені чоловічки стрибнуть на голову зі стелі?

Він раптом подумав, що йому нічого втрачати. Тож легенько натиснув кнопку.

Нічого не сталося.

— Гаразд, зроби що-небудь, — сказав Колінз, відчуваючи певне розчарування.

Утилізатор, як і раніше, неголосно гудів.

І то непогано, принаймні машину завжди можна закласти. Чесний Чарлі дасть йому не менше долара за сам лише метал. Колінз спробував підняти Утилізатор. Це йому не вдалося. Він спробував знову, напружуючи всі сили, й спромігся на кілька сантиметрів

відірвати один кут від підлоги. Він облишив машину й, важко дихаючи, присів на ліжку.

— Тобі варто було б прислати пару дужих хлопців мені на допомогу, — сказав Колінз Утилізаторові.

Гудіння стало трохи голоснішим, і машина почала вібрувати.

Колінз чекав, але, як і раніше, нічого не відбувалося. Інтуїтивно він простягнув руку й натиснув червону кнопку.

Перед ним одразу з'явилися двоє здорованів у грубих робочих комбінезонах. Вони оглянули Утилізатор, оцінюючи його. Один із них промовив:

— Дякувати Богу — це мала модель. Ті, більші, надто великі, нема за що вхопитися.

Другий відповів:

— Принаймні це легше, ніж довбати мармур у каменоломні, як ти вважаєш?

Вони поглянули на Колінза, який втупився в них. Нарешті перший сказав:

— Гаразд, приятелю, ми не можемо стовбичити тут цілий день. Куди його тягти?

— Хто ви такі? — прохрипів врешті Колінз.

— Вантажники. А що, ми схожі на сестер Ванізагі?

— Але звідки ви взялися? — запитав Колінз. — І навіщо?

— Ми з компанії "Пауа Мінайл Муверс Інкорпорейтед", — сказав один. — І прибули, бо ти замовляв вантажників. Куди несемо?

— Ідіть собі, — сказав Колінз. — Я викличу вас пізніше.

Вантажники знизали плечима й зникли. Колінз кілька хвилин очманіло дивився на місце, де вони щойно стояли. Потім перевів погляд на Утилізатор класу А, який знову мирно гудів.

Утилізатор? Можна було б вигадати кращу назву.

Машина Бажань, наприклад.

Не можна сказати, щоб Колінз був особливо вражений. Коли відбувається щось надприродне, лише тупі, розумово обмежені люди неспроможні цього сприйняти. Колінз, без сумніву, таким не був. Він блискуче підготовлений до сприйняття чуда.

Більшу частину свого життя він мріяв, сподівався, молив долю, щоб з ним сталося щось надзвичайне. У шкільні роки мріяв, як одного дня прокинеться і з'ясує, що домашнє завдання вивчилося саме собою без надокучливої необхідності його готувати, в армії він мріяв, що певного дня з'явиться фея або джин, які скасують отримані ним розпорядження, внаслідок чого замість марширувати разом з іншими на плацу він виявиться черговим по казармі.

Після демобілізації Колінз довго не працював, бо відчував себе психологічно не підготовленим до роботи. Він плив за течією, сподіваючись, що яка-небудь казково багата людина раптом схоче змінити свою останню волю й залишить йому Все.

По правді кажучи, він ніколи не чекав, що коли-небудь таке чудо справді станеться. Але коли воно таки відбулося, він був підготовлений.

— Я хочу мати тисячу доларів дрібними банкнотами з незареєстрованими номерами, — сказав обережно Колінз. Коли гудіння посилилося, він натиснув кнопку.

Перед ним виросла велика купа брудних п'яти— й десятидоларових банкнот. Вони не хрустіли, але це, безперечно, були гроші.

Колінз підкинув вгору пригорщу папірців і дивився, як вони, красиво кружляючи, повільно опускаються на підлогу. Потім він знову ліг на ліжко й узявся будувати плани.

Насамперед треба вивезти машину з Нью-Йорка куди-небудь на північ штату, в тихе місце, де допитливі сусіди не пхатимуть носа у його справи. За таких обставин, як у нього, сплата прибуткового податку може виявитися непростотою справою. Можливо, згодом, коли все владнається, можна буде перебратися до Центральної Америки або...

У кімнаті почувся підозрілий шум.

Колінз схопився на ноги. У стіні утворився отвір, і хтось намагався через нього пролізти в кімнату.

— Гей! Я ні про що не просив! — крикнув Колінз машині.

Діра в стіні розширювалася. З'явився огрядний чоловік з обличчям бурякового кольору, який сердито намагався пропхатися до кімнати і вже наполовину виліз зі стіни.

У цей момент Колінз згадав, що у всіх машин, як правило, є власники. Якому ж власникові машини бажань сподобається, коли вона зникне. Він буде готовий на все, щоб повернути її собі. Можливо, він не зупиниться навіть перед...

— Захисти мене! — наказав Колінз Утилізаторові й натиснув червону кнопку.

З'явився невисокий лисий чоловічок у яскравій піжамі, позіхаючи спросоння.

— Служба зведення й ремонту тимчасових захисних стін "Саніза Лік", — сказав він, протираючи очі. — Я Лік. Чим можу допомогти?

— Заберіть його звідси! — крикнув Колінз. Червонолиций, дико вимахуючи руками, уже майже зовсім виліз зі стіни.

Лік дістав з кишені піжами шматок металу. Червонолиций скрикнув:

— Стій! Ти не розумієш! Ця людина..

Лік спрямував на нього свій шматок металу. Червонолиций зойкнув і зник. Наступної миті зник і отвір у стіні.

— Ви його вбили? — запитав Колінз.

-Звісно, ні, — відповів Лік, ховаючи метал до кишені. — Я просто перемістив його назад по спіралі часу. Тут він більше не лізтиме.

-Ви маєте на увазі, що він шукатиме інші шляхи? — запитав Колінз.

— Можливо, — відповів Лік. — Він може вдатися до мікротрансформації або навіть анімації. — Лік уважно поглянув на Колінза. — Це ваш Утилізатор?

-Певна річ, — відповів Колінз, вкриваючись потом.

— Ви маєте клас А?

— Ще б пак? — сказав Колінз. — Інакше навіщо мені ця машина?

— Не ображайтесь, — сонно мовив Лік. — Я по-дружньому. — Він повільно похитав головою. — І куди тільки не заносить людей з класом А? Навіщо ви сюди повернулася? Пишете історичний роман?

Колінз лише загадково усміхнувся.

— Мушу поспішати, — промовив Лік, позіхаючи на весь рот. — День і ніч на ногах. На каменоломні було значно краще.

Усе ще позіхаючи, він зник.

Дощ лив немов з відра, зі стелі падали краплі. З вентиляційної шахти долинали чийсь мирне похрюпування. Колінз знову був сам на сам зі своєю машиною.

І з тисячею доларів дрібними купюрами, що розлетілися по всій підлозі.

Він ніжно поплескав Утилізатор. Ці хлопці по класу А — гарно спрацювали. Хочеш чого-небудь — досить зробити вголос замовлення й натиснути кнопку. Певна річ, що справжній власник сумує за нею.

Лік сказав, що, можливо, червонолиций може спробувати заволодіти нею в інший спосіб. У який?

Яка різниця? Неголосно насвистуючи, Колінз почав збирати гроші. Поки машина бажань у нього, він дасть собі раду.

Протягом кількох наступних днів життя Колінза різко змінилося. З допомогою вантажників фірми "Пауа Мінайл" він перевіз Утилізатор на північ штату Нью-Йорк. Тут він придбав середніх розмірів гору в безлюдній частині Адірондакського масиву. Коли папери були в нього на руках, Колінз попрямував до центру своїх володінь за кілька миль від шосе. Двоє вантажників, обливаючись потом, тягли Утилізатор слідом за ним, монотонно лаючись, коли доводилося продиратися крізь зарості.

— Поставте його тут і забирайтесь, — сказав Колінз. За останні дні його впевненість у собі значно зросла.

Вантажники втомлено зітхнули й зникли. Колінз озирнувся довкола. На всі боки, скільки сягав зір, тягнувся густий сосновий та березовий ліс. Повітря було вологе й чисте. На верхівках дерев весело щебетали птахи. Подекуди серед гілля можна було помітити білок.

Природа! Колінз завжди любив природу. Чудове місце для спорудження стильного просторого будинку з плавальним басейном, тенісним кортом і, можливо, невеликим аеродромом.

— Хочу будинок, — твердо промовив Колінз і натиснув червону кнопку.

З'явилася людина в акуратному сірому діловому костюмі та пенсне на носі.

— Звісно, сер, — сказав він, скося поглядаючи на дерева, — але вам варто було б докладніше окреслити замовлення. Ви хотіли б щось класичне: бунгало, ранчо, будинок у кількох рівнях, заміський особняк, замок чи палац? Чи, може, щось примітивне, скажімо, іглу або вігвам? Маючи клас А, ви можете дозволити собі що-небудь ультрасучасне, скажімо, будинок з напівфасадом, розширений модерн чи палац у стилі Мініатюрної Печери.

— Що? — перепитав Колінз. — Не знаю. А що б ви порадили?

— Невеликий заміський особняк, — не замислюючись, відповів чоловік. — Усі зазвичай починають з цього.

— Та ну?

— Авжеж. А згодом перебираються у країни з теплішим кліматом і будують палаци.

Колінз збирався запитати ще щось, але передумав. Усе йшло як належить.

Ці люди вважали, що він — клас А і справжній власник Утилізатора. Не було сенсу їх розчаровувати.

— Подбайте, щоб усе було як слід, — сказав він.

— Звісно, сер, промовив чоловік. — Це моя робота.

Решту дня Колінз провів, лежачи на кушетці й попиваючи крижаний напій, тоді як будівельна компанія "Максима Олф" матеріалізувала необхідні будівельні матеріали та обладнання і споруджувала йому будинок.

Це була невисока простора споруда з двадцяти кімнат, що здалася Колінзові за нових обставин доволі скромною. Будинок був побудований з найкращих матеріалів за проектом Мига Дегмійського, інтер'єри розробив Товідж, плавальний басейн — Мула, а англійський парк відтворили за ескізами Ваєрина.

До вечора всі роботи було закінчено. Невелика будівельна бригада зібрала своє обладнання й зникла.

Колінз наказав кухареві приготувати легку вечерю. Потім він сів із сигарою у просторій прохолодній вітальні й почав подумки перебирати недавні події. Проти нього на підлозі, мелодійно гудучи, стояв Утилізатор.

Насамперед Колінз рішуче відкинув усі надприродні пояснення того, що сталося. Ніякі духи й демони не мали до цього жодного стосунку. Його будинок збудували звичайні люди; вони сміялися, сварилися, лихословили, як усі люди. Утилізатор був лише хитромудрим науковим винаходом, механізм якого йому невідомий і знайомитися з ним йому зовсім не хотілося.

Чи міг Утилізатор потрапити до нього з іншої планети? Мабуть, ні. Навряд чи там стали б заради нього вивчати англійську мову.

Очевидно, Утилізатор потрапив до нього з майбутнього. Але як?

Колінз відкинувся на спинку крісла й задимів своєю сигарою.

— У житті буває всяк, — промовив він сам до себе. — Хіба Утилізатор не міг просто ковзнути в минуле? Зрештою, він може створювати речі з нічого, а це значно складніше.

"Яким же прекрасним має бути це майбутнє, — думав Колінз. — Машини, що виконують бажання! Яка цивілізація! Усе, що від людини треба, — лише побажати чого-небудь. Прошу! Ось, маєте. З часом вони, ймовірно, обійдуться і без червоної кнопки. Тоді все відбуватиметься без жодних витрат мускульної енергії.

Звісно, йому слід бути дуже обережним. Адже десь усе ще існує законний власник машини та інші представники класу А. Вони намагатимуться забрати в нього свою машину. Може, це навіть їхня фамільна реліквія...

Краєчком ока він вловив якийсь рух. Утилізатор тремтів, немов сухий листок від вітру.

Похмуро насупившись, Колінз підійшов до нього. Утилізатор був оповитий легким серпанком пари. Схоже, він перегрівся.

Може, навантаження було з великим? Може, варто було б хлюпнути на нього

холодною водою...

Раптом він зауважив, що Утилізатор став помітно меншим. Кожна з його сторін зараз не перевищувала півметра, і він зменшувався просто на очах.

Власник?! А може, це ті — з класу А?! Мабуть, це й є ота мікротрансформація, про яку казав Лік. Колінз усвідомив, що, коли не вжити невідкладних заходів, його Машина Бажань скоро стане зовсім невидимою.

— Охоронна служба "Лік"! — викрикнув Колінз. Він натиснув кнопку й швидко відсмикнув руку.

Машина була дуже гаряча.

Біля стіни з'явився Лік у бриджах, футболці, з ключкою для гольфу.

— Невже щоразу, як я...

— Зроби що-небудь! — вигукнув Колінз, показуючи на Утилізатор, який зменшився до тридцяти сантиметрів і розжарився до червоного.

— Нічим не можу допомогти, — сказав Лік. — У мене ліцензія лише на зведення тимчасових стін. Зверніться до служби мікроконтролю. — Він помахав ключкою і зник.

— Служба мікроконтролю! — скрикнув Колінз, потягнувшись до кнопки. Але одразу відсмикнув руку. Розміри Утилізатора тепер не перевищували десяти сантиметрів. Він став вишнево-червоним і весь світився. Кнопка зменшилася до розмірів шпилькової голівки й була ледь помітна. Колінз обернувся, схопив подушку, накрив нею машину і натиснув кнопку.

З'явилася дівчина в рогових окулярах із блокнотом в одній руці та олівцем в іншій.

— Кого прислати на ваш виклик? — незворушно запитала вона.

— Швидше допоможіть мені! — заволав Колінз, з жахом дивлячись на те, як його безцінний Утилізатор тане на очах.

— Містера Вергона немає, він на обіді, — сказала дівчина, замислено покусуючи олівець. — Це поза межею досяжності. Я не можу його викликати.

— А кого ви можете викликати? Вона поглянула у блокнот.

— Містер Віз зараз у просторі Діга, а містер Ілгіс проводить польові роботи в Європі в епоху палеоліту, якщо вам так терміново, зверніться краще до "Трансферпойнт-Контроль". Це невелика фірма, але вони...

— Гаразд! "Трансферпойнт-Контроль"! Зникни! — Колінз зосередив усю увагу на Утилізаторі й притис його паруючою подушкою. Нічого не сталося. Утилізатор тепер був розміром не більше кубічного сантиметра, і Колінз зрозумів, що крізь подушку йому не дістатися до майже невидимої кнопки.

У нього промайнула думка махнути рукою на Утилізатор. Може, вже досить. Можна продати будинок, меблі, вийде цілком пристойна сума...

Ні! Він ще не встиг побажати нічого важливого для себе! Ніхто не зможе забрати у нього цю можливість без боротьби!

Намагаючись не заплющувати очі, він натиснув розпечену до білого кнопку затерптим вказівним пальцем.

З'явився худий дідок у поношеному одязі. У руці він тримав щось на зразок яскравої

великодньої писанки. Дідок кинув її на підлогу. Яйце вибухнуло, з нього здійнявся помаранчевий дим, мікроскопічний Утилізатор миттєво всмоктав його в себе, після чого вгору знялися важкі щільні клуби диму. Колінз ледь не задихнувся, але Утилізатор поволі почав набувати звичних форм. Невдовзі він став таким, як і раніше, і здавалося, анітрохи не був ушкоджений. Старий задоволено кивнув.

— Ми працюємо не надто ефектно, але надійно, — сказав він, ще раз кивнув і зник.

Колінзові знову здалося, ніби він почув чийсь далекий невдоволений вигук. Знесилений, опустився на підлогу перед машиною. Обпечений палець щемів і смикався.

— Вилікуй мене, — прошепотів він пошерхлими губами й натиснув кнопку здоровою рукою.

Утилізатор загудів голосніше, а тоді зовсім змовк. Біль у пальці ущух, Колінз поглянув на нього й побачив, що від опіку не лишилося й сліду.

Колінз влив у себе солідну порцію коньяку й одразу ліг спати. Цієї ночі йому снилося, що його наздоганяє гігантська літера А, але прокинувшись, він забув про свій сон.

Минув тиждень, і Колінз з'ясував, що вчинив украй необачно, побудувавши будинок серед лісу. Йому довелося найняти взвод охорони, щоб захиститися від туристів, а мисливці весь час прагнули розбити табір в його англійському парку.

До того ж його доходами почало активно цікавитись Податкове управління.

А головне, з'ясувалося, що Колінз не так уже й обожнює дику природу.

Птахи й білки — це, звісно, дуже мило, але з ними особливо не поговориш. А дерева, хоч і дуже мальовничі, виявилися поганими спільниками для випивки.

Колінз вирішив, що в душі він міський мешканець.

Тому з допомогою вантажників фірми "Пауа Мінайл", будівельної компанії "Максима Олф", бюро миттєвих подорожей "Ягтон" та солідної суми грошей, сплачених, кому належить, Колінз перебрався до невеликої республіки у Центральній Америці. Тут, враховуючи тепліший клімат і відсутність прибуткового податку, він збудував великий, просторий, крикливо-розкішний палац.

Його було обладнано усіма традиційними аксесуарами — тут були коні, собаки, павичі, служники, охоронці, музиканти, танцівниці, словом, усе, що має бути у пристойному палаці. Колінзові знадобилося два тижні лише для того, щоб оглянути своє нове житло.

Досі все йшло гладко.

Якось вранці він підійшов до Утилізатора, вагаючись, щоб його замовити: спортивну машину чи, можливо, невелике стадо племінної худоби. Він нахилився до сірої машини, простяг руку до червоної кнопки...

Утилізатор відсахнувся від нього.

Спершу Колінзові здалося, що в нього починаються галюцинації, і він навіть майже вирішив більше не пити шампанського перед сніданком. Він ступив уперед і потягнувся до червоної кнопки.

Утилізатор спритно обминув його й вислизнув із кімнати.

Колінз щодуху кинувся за ним, проклинаючи його власника й увесь клас А разом із ним. Мабуть, це була та сама анімація, про яку казав Лік: власникові якимось чином удалося наділити машину здатністю рухатись. Але це була справа десята. Треба було лише наздогнати машину, натиснути кнопку й викликати бригаду з анімаційного контролю.

Утилізатор мчав через залу, Колінз біг за ним. Молодший дворецький, який начищав до блиску масивну ручку дверей з литого золота, втупився у них, розкривши рота.

— Зупини її! — наказав Колінз.

Молодший дворецький незграбно подався уперед, заступаючи Утилізаторові шлях.

Машина, граціозно ухилившись, обійшла дворецького й стрілою мчала до виходу.

Колінз повернув перемикач, і двері з тріском зачинилися.

Утилізатор набрав швидкість і пройшов крізь замкнені двері. Опинившись назовні, він перечепився через садовий шланг, відновив рівновагу й попрямував за огорожу в поле.

Колінз мчав за ним. Якби лише трохи наблизитися до нього...

Раптом Утилізатор здійнявся у повітря. Кілька секунд він висів, а потім упав на землю. Колінз метнувся до кнопки. Утилізатор ухилився, розігнався й знову підскочив. Якусь мить він висів метрах у шести над головою Колінза, здійнявся ще на півметра вище, зупинився, стрімко закрутився, мов дзиґа, й знову впав.

Колінз злякався, що коли Утилізатор втретє здійметься у повітря, він там так і залишиться. Тому, коли той приземлився, Колінз був наготові. Однією рукою він зробив обманний випад, а другою — міцно притис кнопку. Утилізатор не встиг ухилитися.

— Контроль анімації! — тріумфально вигукнув Колінз.

Пролунав невеликий вибуху, і Утилізатор слухняно завмер. Від анімації не лишилося й сліду.

Колінз витер спітніле чоло й сів на машину. Вороги підступають дедалі ближче. Треба швидше, поки є можливість, побажати щось грандіозне.

Швидко, одне за іншим, він замовив п'ять мільйонів доларів, три робочі нафтові свердловини, кіностудію, бездоганне здоров'я, ще двадцять п'ять танцівниць, безсмертя, спортивне авто й стадо племінної худоби.

Йому здалося, що поруч хтось хихикнув. Колінз озирнувся на всі боки. Довкола нікого не було.

Коли він знову обернувся, Утилізатор зник. Колінз втупився в порожнє місце. А наступної миті зник і сам.

Відкривши очі, він виявив, що стоїть перед столом, за яким сидить уже знайомий йому червонолиций чоловік. Він не видавався розгніваним. Вигляд у нього був цілком мирний, навіть меланхолійний.

Якусь хвилину Колінз стояв мовчки, шкодуючи, що все скінчилося.

Власник і клас А, зрештою, зловили його. Хай там як, це було чудово!

— Гаразд, — прямо сказав Колінз, — ви отримали назад свою машину, що вам іще від мене потрібно?

— Мою машину? — повторив червонолиций, недовіжливо дивлячись на Колінза. — Це не моя машина, сер. Зовсім не моя.

Колінз здивовано поглянув на нього.

— Не намагайтесь мене одурити, містере. Ви, клас А, прагнете зберегти свою монополію, хіба не так?

Червонолиций відклав убік папери, які щойно переглядав.

— Містере Колінз, — промовив він твердо, — мене звати Флайн. Я агент Спілки захисту громадян. Це суто благодійна, некомерційна організація, метою якої є захист громадян, таких, як ви, від помилкових оцінок.

— Ви хочете сказати, що не належите до класу А?

— Ви глибоко помиляєтесь, сер, — спокійно і з гідністю промовив Флайн. — Клас А — це не суспільна група, як ви, очевидно, вважаєте. Це просто кредитний рейтинг.

— Що? — оторопіло перепитав Колінз.

— Кредитний рейтинг, — Флайн поглянув на годинник. — Часу в нас обмаль, тому спробую пояснити стисло. Ми живемо в епоху децентралізації, містере Колінз. Наша промисловість, бізнес і сфера послуг розосереджені по значній частині простору й часу. Корпорація "Утилізатор" є важливою з'єднувальною ланкою. Вона здійснює переміщення товарів і послуг з однієї точки до іншої у часі та просторі. Вам зрозуміло?

Колінз кивнув.

— Кредит, певна річ, надається автоматично. Але, зрештою, рано чи пізно усе треба оплатити.

Це вже звучало неприємно. Оплатити? Очевидно, це не аж настільки високоцивілізоване суспільство, як йому здалося на перший погляд. Ніхто ніколи не згадував про плату. Чому ж вони заговорили про неї тепер?

— Чому ж ніхто мене не зупинив? — розгублено запитав він. — Адже вони повинні були знати, що в мене немає належного рейтингу.

Флайн похитав головою.

— Кредитний рейтинг — це припущення, а не закон. У цивілізованому світі людина має право сама ухвалювати власні рішення. Мені дуже шкода, сер. — Він поглянув на годинник і простягнув Колінзові папір, який перед тим переглядав. — Прошу вас перевірити цей рахунок і сказати, чи все тут вірно.

Колінз узяв папір і прочитав:

Один палац з обладнанням..... 450 000 000 кр.

Послуги вантажників і фірми "Максима Олф".....111 000 кр.

Сто двадцять дві танцівниці.....122 000 000 кр.

Бездоганне здоров'я.....888 234 031 кр.

Колінз швидко переглянув рахунок. Загальна сума була трохи більшою ніж вісімнадцять мільярдів кредитів.

— Чекайте! — вигукнув Колінз. — Ви не можете вимагати від мене стільки. Утилізатор з'явився у мене в кімнаті випадково, через помилку!

— На цю обставину я саме збираюся звернути їхню увагу, — сказав Флайн. — Хтозна, може, вони це врахують. Принаймні гірше не буде.

Перед очима Колінза все захиталося. Обличчя Флайна почало розпливатися.

— Час минув, — сказав Флайн. — Бажаю удачі. Колінз закрив очі.

Коли він відкрив їх знову, то побачив перед собою відкриту рівнину, оперезану пасмом скелястих гір. Крижаний вітер шмагав його обличчя, небо було сіро-сталевим.

Поруч стояв якийсь обірванець.

— Тримай, — сказав він, подаючи Колінзові кирку. Що це таке?

— Кирка, — терпляче роз'яснив чоловік. — А он там — кар'єр, де ми з тобою та багатьма іншими будемо видобувати мармур.

— Мармур?

— Авжеж. Завжди знайдеться ідіот, якому потрібен мармуровий палац, — з кривою посмішкою відповів чоловік. — Можеш звати мене Янг. Якийсь час ми працюватимемо разом.

Колінз тупо поглянув на нього.

— І як довго?

— Порахуй сам, — сказав Янг. — Платять тут п'ятдесят кредитів на місяць, працюватимеш, поки не відробиш свій борг.

Кирка випала з Колінзових рук.

Вони не мають права так чинити! Корпорація "Утилізатор" повинна зрозуміти свою помилку! Це їхня провина, що машина потрапила в минуле. Вони не можуть цього не усвідомлювати.

— Усе це — жахлива помилка! — сказав Колінз.

— Ніяка не помилка, — заперечив Янг. — У них великий дефіцит робочої сили. Набирають, де прийдеться. Ходімо. Першу тисячу років важко, а потім звикнеш.

Колінз рушив слідом за Янгом, потім спинився.

— Першу тисячу років? Я стільки не проживу!

— Проживеш! — запевнив його Янг. — Ти ж одержав безсмертя. Хіба забув?

— Так, одержав. — Він замовив його як раз перед тим, як вони забрали в нього машину. А можливо, це вони забрали машину лише після того як він побажав безсмертя?

Раптом Колінзові спала на думку одна дивна річ. У тому рахунку, який йому показував Флайн, безсмертя не фігурувало.

— А скільки вони нарахували мені за безсмертя? — запитав він.

Янг подивився на нього й розсміявся.

— Не будь наївним, хлопче. Пора б уже тобі все зрозуміти. — Він підштовхнув Колінза в напрямі кар'єру. — Певна річ, це вони дають задарма.